

وزارت راه و ترابری

وزارت راه و ترابری
 دبیرخانه شورای نگهبان
 شماره: ۹۰۱۱/۴۲۷۴۸۰
 تاریخ ثبت: ۱۳۹۰/۴/۶
 ساعت ورود: صبح عصر

حضرت آیت الله جنتی

دبیر محترم شورای نگهبان قانون اساسی

سلام علیکم،

با احترام، همانطور که مستحضرید بند (۹) ماده (۵۰) قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۵۱ کل کشور (پیوست ۱) مقرر داشته «اراضی واقع در خارج از محدوده شهرها که در مسیر راههای اصلی یا فرعی و یا خطوط مواصلاتی و برقی و مجاری آب و لوله های گاز و نفت قرار می گیرد با رعایت حریم مورد لزوم که از طرف هیأت وزیران تعیین خواهد شد از طرف دولت مورد استفاده قرار می گیرد و از بابت این حق ارتفاق وجهی پرداخت نخواهد شد. ملاک تشخیص محدوده شهر نقشه مصوب انجمن شهر در هر محل خواهد بود که قبل از شروع مراحل طرح عمرانی مورد عمل شهرداریها باشد» ، لذا برابر این قانون برای تصرف اراضی مورد نیاز طرحهای عمرانی دولت در زمان حاکمیت این قانون یعنی تا تاریخ ۱۳۵۸/۱۱/۱۷، هیچگونه وجهی قانوناً قابل پرداخت نبوده است که متعاقباً و پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران و با تصویب لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای طرحهای عمومی ، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب (پیوست ۲)، صراحتاً لغو و نسخ گردیده است و دعای متناوب این اشخاص در محاکم عمومی و بعد از انقلاب اسلامی بدلیل حاکمیت بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۵۱ (قانون حاکم) مردود اعلام می شده است حتی با طرح موضوع در دیوان عدالت اداری ، دیوان مزبور نیز به موجب رأی شماره ۶۰ مورخ ۱۳۷۴/۴/۱۷ (پیوست ۳) پرداخت بهای این قبیل اراضی را که قبل از سال ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ تصرف شده را قانوناً صحیح ندانسته است ، ولی متأسفانه در سال ۱۳۸۵ ریاست محترم وقت مجلس شورای اسلامی برابر نامه شماره ۱۷۸۸۶۶ مورخ ۱۳۸۵/۱۱/۲۱ (پیوست ۴) از شورای محترم نگهبان در خصوص بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۵۱ استفساری نموده است با این مضمون که با توجه به «استمرار» قانون فوق آیا ادامه تصرفات بر اراضی تصرفی در طرحهای عمرانی از سالهای قبل از انقلاب تا ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شرعی است یا خیر؟ و آن شورای محترم نیز با این تصور که قانون سال ۱۳۵۱ هنوز لازم الاجراء و استمرار دارد، نظر به غیرشرعی بودن تصرفات قبل از ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ را داده است که تبعات مالی بسیار سنگینی را برای وزارت راه و ترابری و سایر وزارتخانه ها نظیر نیرو، مسکن و شهرسازی، نفت و ... داشته و دارد ، لذا استدعا دارد با توجه به نکات و موارد زیر دستور فرمائید مجدداً بررسی و اصلاح فرمایند:

شماره : .....

تاریخ : .....

پیوست : .....

۱- برابر بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱، اراضی واقع در خارج از محدوده شهرها که در مسیر راههای اصلی یا فرعی و یا خطوط مواصلاتی و برق و مجاری آب و لوله های گاز و نفت در قبل از بهمن ۱۳۵۸ قرار گرفته اند با رعایت حریم مورد نیاز که از طرف هیأت وزیران تعیین شده و از طرف دولت وقت مورد استفاده قرار گرفته بود تصرف و از بابت این حق ارتفاق وجهی قانوناً قابل پرداخت نبوده است.

۲- قائل شدن حق ارتفاق برای دولت در قبل از پیروزی انقلاب اسلامی بابت اراضی واقع در مسیر طرحهای فوق منحصراً به بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱ نبود، بلکه چنین حقی طبق بند (۸) ماده ۲۹ قانون برنامه عمرانی سوم (پیوست ۵) و بند (۸) ماده ۲۹ قانون برنامه عمرانی چهارم کشور که در طول سالهای ۱۳۴۱ تا ۱۳۵۱ (پیوست ۶) اجرا گردیده، برای دولت وقت بوجود آمده و این قوانین شامل طرحهای اجرا شده در ایام قبل از تصویب بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱ و نیز طرحهای مصوب قبل از بهمن ۱۳۵۸ یعنی تا زمان تصویب لایحه قانونی نحوه خرید اراضی و املاک و ... برای طرحهای عمرانی مصوب شورای انقلاب بوده است.

۳- طبق قوانین دیگر از جمله تبصره (۱) ماده ۱۸ قانون سازمان برق ایران مصوب ۱۳۴۶ (پیوست ۷) و بند (۱۱) جزء (د) ماده ۱۱ قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران مصوب ۱۳۴۷ (پیوست ۸) و غیره نیز چنین حقی برای دولت وقت در مورد نحوه استفاده از اراضی واقع در خارج از محدوده شهرها قبل از بهمن ۱۳۵۸ به وجود آمده و طرحهای بیشماری اجرا گردیده است.

۴- با تصویب لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای طرحهای عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ کلیه مقررات مربوط به تملک اراضی و املاک برای اجرای طرحهای عمومی و عمرانی از جمله بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و غیره «صریحاً منسوخ» و هیأت عمومی دیوان عدالت اداری برابر آراء به شماره های ۶۰ مورخ ۱۳۷۴/۴/۱۷ و ۱۷۳ مورخ ۱۳۸۰/۸/۵ بر حاکمیت بند (۹) ماده ۵۰ قانون بودجه و بودجه سال ۱۳۵۱ برای اراضی قبل سال ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ (پیوست ۹) صحت گذاشته است و لذا حق مکتسبه دولت های وقت در قبل از ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ در استفاده از اراضی موضوع بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه تثبیت شده و این رای نیز چون در مقام وحدت رویه صادر شده، لذا در حکم قانون و معتبر می باشد.

۵- در استفساریه ۱۰/۱۷۸۸۶۶/د مورخ ۱۳۸۵/۱۱/۲۱ رئیس محترم وقت مجلس شورای اسلامی از شورای محترم نگهبان اعلام شده که «حکم قانونی بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۶۱ استمرار دارد» که صحیح نمی باشد زیرا این قانون و حکم آن در تاریخ ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ با تصویب لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و

شماره : .....
تاریخ : .....
پوست : .....

املاک ..... برای طرحهای عمرانی ، نظامی و عمومی دولت، از سوی شورای محترم انقلاب «نسخ صریح» شده است و دیگر وجود خارجی ندارد ، لذا با «اعلام استمرار» از سوی رئیس محترم وقت مجلس، شورای محترم نگهبان هم به «تصور استمرار آن» اعلام نظر نموده است و الا در صورتی که این موضوع «استمرار حکم قانونی» به اشتباه اعلام نمی شد ، بدیهی است که شورای محترم نگهبان هم به دلیل غیرمستمر بودن و نسخ صریح آن در سال ۱۳۵۸ از اظهار نظر خودداری می نمود و به علاوه استفسار از قانونی که قریب به ۳۰ سال است که نسخ صریح شده است واجد آثار و فایده عملی نبوده و مطابق اصول و قواعد فقهی و حقوقی نمی باشد.

علیهذا از آنجا که استفساریه رئیس محترم وقت مجلس شورای اسلامی و پاسخ شورای محترم نگهبان موجب حق مکتسب برای اشخاص می شود که جز به موجب حکم قانون قابل اسقاط و تغییر نمی باشد و مؤکداً به اینکه به نظر می رسد شورای محترم نگهبان قانون اساسی به تصور اینکه اجرای بند (۹) ماده ۵۰ قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۵۱ کماکان «استمرار» دارد، مبادرت به نظریه تفسیری به شرح فوق نموده و چنانچه قرار باشد به مالکین اراضی واقع در مسیر راههای ارتباطی و خطوط مواصلاتی و برق و مجاری آب و لوله های نفت و گاز و اراضی واقع در حریم مستحدثات فوق برای طرحهای اجرا شده در رژیم گذشته وجوهی پرداخت شود مبلغ سنگینی خواهد بود که با کل بودجه سالیانه و یا چند ساله کشور نیز نمی توان پاسخگوی بهای عرصه و اجرت المثل ایام تصرف اراضی موصوف بود.

مراتب به عرض می رسد تا به هر نحو که صلاح و دستور می فرمائید موضوع مجدداً مورد بررسی قرار گرفته و ان شاء الله... نظریه ای راهگشا برای حل مشکل ابلاغ فرمائید.

علی بیکراه
سرپرست وزارت راه و ترابری